

Bůh, sex a manželství

Dobrá zpráva pro rozum i srdce

P. Karel Skočovský

11. Proč už církve dávno nezrušila povinný celibát?

Motto:

„Církev jako nevěsta Ježíše Krista chce být knězem milována úplně a bezvýhradně, tak, jak ji miluje Ježíš Kristus. Kněžský celibát je tedy darování sebe samého v Kristu a s Kristem, obětované pro jeho církev.“

Jan Pavel II., *Pastores dabo vobis*, 29

„Tohle se stává často, Same, když jsou důležité věci v nebezpečí – někdo se jich musí vzdát, musí je ztratit, aby ostatním zůstaly.“

Frodo¹

Hlavní myšlenky:

- **Kněžský celibát byl v různých podobách v katolické církvi přítomen už od prvních staletí.** Jáhni, kněží i biskupové, pokud byli vysvěceni jako ženatí, byli povinni (se souhlasem manželky) zachovávat od svého svěcení trvalou sexuální zdrženlivost.
- **Tato praxe byla zpočátku společná pro západní i východní část křesťanství.** V 7. století východní část na trullské synodě zrušila povinnost zdrženlivosti pro jáhny a kněze (a omezila ji pouze na den kněžské služby – proto také pravoslavní kněží nesloužili mši každý den – museli by zachovávat trvalý celibát). Biskupové ale byli vždy vázáni celibátem. Tato odlišná tradice se zachovává v pravoslavné církvi dodnes. Římsko-katolická církev akceptovala tuto tradici pro kněze tzv. východního obřadu (řecko-katolíky) – tj. část církve původně pravoslavné, nyní v jednotě s Římem.
- **Druhý lateránský koncil (1139) stanovil kněžské svěcení jako překážku pro platné uzavření manželství.** To je často mylně v médiích prezentováno jako zavedení kněžského celibátu. Muži, kteří jsou vysvěceni jako svobodní, ale už před tím nesměli uzavírat manželství. To platí pro křesťanský východ i západ až dodnes. Týká se to i ženatých kněží a jáhnů, pokud ovdoví.
- **Ženatí muži přestali být svěceni na kněze v podstatě až po tridentském koncilu (16. stol.), který nařídil založení kněžských seminářů.** Od té doby má kněžský celibát podobu, jakou známe dnes: kandidáti diecézního kněžství jsou vybíráni ze svobodných mužů, kteří se na své poslání mnoho let připravují.

¹ Tolkien, J. R. R.: Pán prstenů: Návrat krále. Praha: Argo 2007, str. 317. Přeložila Stanislava Pošustová.

- **Druhý vatikánský koncil znova obnovil svěcení ženatých mužů na jáhny:** jsou to tzv. „trvalí jáhnové“. I oni jsou po ovdovění vázáni celibátem. Mohou být ale vysvěceni na kněze.
- **Celibát je v katolické církvi dobrovolný.** Katolická církev latinského obřadu vybírá kandidáty kněžství pouze z těch mužů, kteří u sebe během seminární formace rozpoznali Boží dar (charisma) celibátu.
- **Celibát nepatří k podstatě kněžství** (platně vysvěcen může být i ženatý muž). Nejde však také o pouhý svévolný zákon katolické církve.
- **Spojení kněžství a celibátu má svůj původ a příklad v osobě Ježíše Krista.** Celibátní kněz, který jedná „v osobě Krista“ ho svým životem následuje.
- **Celibát odhaluje a hlouběji osvětluje snubní (manželský) charakter kněžství:** kněz je díky svěcení ikonou Krista – Ženicha. Zcela se zasvěcuje Kristu a daruje církvi.
- Kněz žijící v celibátu může celou svoji pozornost a „pastorační lásku“ zaměřit na dobro církve – Kristovy Nevěsty. V tom se podobá Kristu.
- Díky celibátu lépe chápeme, že kněžství není jen nějaká „funkce“, ale skutečný svátostný stav: důležité není jen to, co kněz koná, ale kým je, koho představuje.
- **Kněžský celibát a zasvěcené panenství jsou znamením, která odkazují k nebi –** připomínají nám, že jsme stvořeni pro „nebeskou svatební hostinu“.
- Celibát otevírá srdce kněze pro duchovní otcovství a zvláštní formu plodnosti.

Otázky k diskusi a dalšímu promýšlení tématu:

1. **Jaké jsou podle vás pravé důvody, proč katolická církev trvá na spojení celibátu a kněžství?**
2. **Vnímáte kněžský celibát jako něco cenného a pozitivního, nebo spíše jako něco špatného, co je potřeba odstranit?** Na čem se váš postoj zakládá?
3. **Proč myslíte, že se tak často mluví o „dobrovolnění“ celibátu? Jsou kněží k celibátu někým nuceni?**
4. **Mluvili jste někdy s nějakým knězem o tom, jak se mu žije v celibátu?** Znáte nějakého kněze, který je v celibátu opravdu šťastný? Mají spokojení kněží něco společného?
5. **V posledních letech se často diskutovalo o tom, že kněžský celibát stojí za mnoha případy zneužívání dětí kněžími.** Co si o tom myslíte? Je kněz, který u sebe rozpoznal povolání k celibátu a je emočně zralý, náchylnější ke zločinu zneužívání než muž žijící v manželství?
6. **Proč se kněží a biskupům říká „otče“?** (Zkuste si přečíst 1 Kor 4,15.) V jakém smyslu je kněz „otcem“? Jak se jeho duchovní otcovství může projevat? Zakusili jste někdy ve svém životě právě toto duchovní otcovství ze strany kněze?
7. **Může být kněžský celibát kněží v něčem oporou a pomocí pro manželské páry?** Myslíte, že může kněz rozumět manželským problémům?
8. **Věděli jste, že v katolické církvi působí i ženatí kněží (řecko-katolíci)?** Znáte nějakou takovou kněžskou rodinu? Jaká pozitiva/negativa manželský život kněží přináší? Co by vám možná řekly manželky řecko-katolických kněží o svém postavení a životě? Myslíte, že se kněžská manželství potýkají s bolestí nevěry nebo rozvodu?
9. **Jak myslíte, že nějaký muž pozná, že má povolání k celibátu?**

Doporučená literatura:

- **Stickler, A. M. (2008): O církevním celibátu. Jeho dějiny a teologické základy (on-line):**

<http://www.cirkev.cz/cirkev-ve-svete/dokumenty/fialova-rada/?cmd=download&id=9894>

- **Augustyn, J. (2000): Celibát. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství.**
- **Cantalamesa, R. (1993): Panenství. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství.**

Internetové odkazy:

Kněžský celibát – rozcestník se spoustou informací

<http://teologietela.paulinky.cz/Knezstvi-Panenstvi/Knezsky-celibat>

Zrušení celibátu? Několik poznámek k dějinám kněžského celibátu

<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=12884>

Nikomů na zemi nedávejte jméno „Otec“ – odpověď na častou námitku našich ne-katolických bratří a sester

<http://home.tiscali.cz/anezzka/otec.html>

Doplňující texty:

1. Benedikt XVI. o kněžském celibátu

„Kněz se musí dát k dispozici Pánu skutečně úplně, s celou svou bytostí, a tak se dát zcela k dispozici lidem. Domnívám se, že základním výrazem tohoto plného nasazení je celibát. Již sám o sobě je celibát velkým znamením pro tento svět, neboť má význam pouze v případě, že skutečně věříme v život věčný, pokud věříme, že je to opravdu Bůh, kdo nás zavazuje, a že my sami pro něho můžeme žít.“ (Promluva z 6. 8. 2008)

Pramen: Myšlenky o kněžství. Praha: Paulínky, str. 29.

„Stát se knězem v církvi znamená vstoupit prostřednictvím svátosti kněžství do Kristova sebedarování, a to vstoupit do něj s celým svým „já“. Ježíš dal svůj život za všechny, ale zvláštním způsobem se zasvětil kvůli těm, které mu Otec dal, aby byli zasvěceni v pravdě, tedy v něm, a mohli v jeho jménu hovořit a jednat, reprezentovat jej, pokračovat v jeho spásném působení – lámat chléb života a odpouštět hříchy.“ (Homilie, 3. 5. 2009)

Pramen: Myšlenky o kněžství. Praha: Paulínky, str. 25-26.

2. Direktář pro službu a život kněží (1994)

„Církev na II. vatikánském koncilu a opakovaně v následných projevech učitelského úřadu papeže potvrdila „pevnou vůli zachovat zákon, který vyžaduje dobrovolně zvolený a trvalý celibát pro uchazeče o kněžské svěcení v latinském obřadu“. Je totiž přesvědčena o hlubokých teologických a pastoračních důvodech, které posilují vztah mezi celibátem a kněžstvím, a osvědčena svědectvím, jež i dnes přes bolestné negativní případy potvrzuje jeho duchovní a evangelijní platnost v tolika kněžských životech.

Celibát je totiž dar, který církev přijala a chce uchovat, protože je přesvědčena, že je dobrem pro ni samotnou i pro svět“ (čl. 57).

„Aby kněz mohl s láskou a velkodušností žít tento dar, který přijal, je zvláště důležité, aby již během seminární formace pochopil teologické a spirituální důvody církevní disciplíny celibátu. Tento zvláštní dar vyžaduje zachovávání čistoty, dokonalé a trvalé zdrženlivosti pro Boží království, aby zasvěcení služebníci mohli snadněji přilnout ke Kristu s nerozděleným srdcem a svobodněji se věnovat službě Bohu a lidem. Tato církevní disciplína ještě dříve, než někdo vysloví svou vůli, že je ochoten celibát přijmout, ukazuje vůli církve. **Své konečné zdůvodnění nachází v úzkém vztahu, jaký existuje mezi celibátem a svátostným svěcením, které kněze připodobňuje Kristu-Hlavě a Ženichu církve.**

List Efesanům (srov. 5,25-27) dává do úzkého vztahu Kristovu kněžskou obět' (srov. 5,25) a posvěcení církve (srov. 5,26), milované snubní láskou. Kněz, svátostně včleněný do tohoto kněžství Kristovy výlučné lásky k církvi, jeho věrné nevěstě, vyjadřuje tuto lásku svým závazkem k celibátu, který se též stává plodným zdrojem účinnosti pastorače.

Celibát tedy není něčím, co zvenčí dopadá na kněžskou službu, ani ho nelze považovat za pouhé zákonem určené ustanovení, protože ten, kdo přijímá svátost svěcení, se k němu zavazuje zcela vědomě a svobodně po letech přípravy, hluboké reflexe a horlivé modlitby. Když dospěl k pevnému přesvědčení, že od Krista dostal tento *dar* pro dobro církve a pro službu druhým, kněz jej přijímá na celý život a tím upevňuje svůj slib, který učinil už při jáhenském svěcení“ (čl. 58).

„Celibát je tedy dar sebe sama „v“ Kristu a „s“ Kristem jeho církvi a vyjadřuje službu kněze církvi „v“ Pánu a „s“ Pánem. Bylo by projevem naprosté nezralosti chápat celibát jako „daň, jež se platí Pánu“, aby bylo možno přistoupit ke svátostnému svěcení, a nikoli jako „dar přijatý prostřednictvím jeho milosrdenství“, jako svobodnou a vítanou volbu zvláštního povolání k lásce vůči Bohu a lidem.

Příkladem je Kristus, který si svobodně zvolil život v celibátu, přičemž jednal proti tomu, co se dá považovat za převládající kulturu tehdejší doby. Učedníci, kteří ho následovali, opustili „všechno“, aby naplnili poslání, které jim bylo svěřeno (srov. Lk 18,28-30).

Z toho důvodu církev již od apoštolských dob chtěla zachovat dar trvalé zdrženlivosti kleriků a vybírá kandidáty svátostného svěcení z věřících, kteří žijí v celibátu (srov. 2 Sol 2,15; 1 Kor 7,5; 9,5; 1 Tim 3,2.12; 5,9; Tit 1,6.8)“ (čl. 59)

Pramen: Kongregace pro klérus (31. března 1994) [Přepřacovaný text vycházející z překladu ČBK. Odstraněny odkazy. Zvýraznění přidáno.]